

ВПЛИВ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ НА ФОРМУВАННЯ СІМЕЙНО-РОЛЬОВИХ ВІДНОСИН СЕРЕД МОЛОДІ

Психологів завжди приваблювала тема сімейного життя. Проблеми еволюції гендеру, гендерної ролі, подібності та відмінності гендеру було розглянуто в роботі Д. Майерса, Ш. Берна. Гендерні ролі та гендерну ідентичність у своїх роботах проаналізували П.П. Горностай, А.С. Кочарян. Гендерний аспект сімейних стосунків вивчали Н.В. Туліна, С.В. Ковальов.

В останній час у суспільстві доволі сильно змінилося уявлення щодо ролі чоловіка та жінки в сім'ї. Психологи стверджують, що сучасна молодь психологічно не налаштована на створення сім'ї та мають деформовані уявлення про сімейно-шлюбні стосунки. Крім того виявляються суттєві гендерні відмінності в уявленнях про взаємодію у шлюбі. Значні викривлення уявлень про сім'ю у більшій мірі притаманні тим, хто виховувався у неповній родині, чи родині, де батьки розлучилися. Отже, вивчення гендерних відмінностей в уявленнях молоді про сім'ю є важливим для розуміння сучасних поглядів молодих людей та зміни стереотипних уявлень для розвитку рівноправних та здорових сімейних відносин, а також для боротьби з гендерною нерівністю у суспільстві.

О. Чхайдзе розглядає уявлення молоді про шлюбно-сімейні стосунки поруч із поняттям «особистісної зрілості щодо подружнього життя», яке виступає інтегральним утворенням [3].

Готовність до шлюбного життя є новоутворенням юнацького віку. Психологічними передумовами його виникнення є розуміння молодою людиною суті сімейно-шлюбної взаємодії, умов сімейного благополуччя, усвідомлення відповідальності за створення сім'ї, прагнення до виконання обов'язків, бажання бути з коханою людиною та турбуватися про партнера [1].

Уявлення про сім'ю і шлюб, зокрема рольові стосунки в них, формуються під впливом загальних (основних цінностей, репродуктивних настановлень), ситуативних (оцінки різних життєвих ситуацій) і базових уявлень (суб'єктивних уявлень про розподіл обов'язків між подружжям).

Також значну роль відіграють маскулінні і фемінні якості «батька» і «матері», закріплених за ними ролей. Батьківська сім'я є найбільш доступним взірцем для наслідування. В той час як відігравання прийнятих для суспільства гендерних ролей транслює та закріплює гендерні стереотипи — уявлення про відмінності між жінками і чоловіками та формує загальний образ.

Так, серед репродуктивних передумов наразі існує явище свідомого обмеження дітонародження як форма поведінки молоді. Це явище виникає через зростання значення освіти, кар'єрного та матеріального успіху, особистої автономії та доступності контрацептивів. І навпаки, цінність шлюбу та батьківства, здається, зменшується. Ці зміни призводять до зміни уявлення людей про сім'ю, спричиняючи поляризацію образу шлюбу та батьківства [4].

Подружжя має певні потреби, які намагається реалізувати у шлюбі. Це потреба в емоційній теплоті, моральній підтримці, проведенні спільного дозвілля, продовженні роду, організації побуту і дозвілля. Якщо вони не задовольняються, то виникає дискомфорт.

У сучасному суспільстві переважає нуклерний тип сім'ї — складається з батьків

та дітей або тільки з батьків. Не зважаючи на те, що в реальності ще простежуються традиційні стереотипи, на перший план виступають відносини між подружжям, а не відносини між представниками різних поколінь. Обидва з партнерів активні в побуті й поза сім'єю, живуть разом, але окремо від батьків й інших родичів; емоційна згуртованість її членів виходить на перший план [2, 3].

Характер взаємин подружжя багато в чому відповідає характеру взаємин, які були у батьківській сім'ї. Саме батьки дають приклад того, як потрібно будувати спільне життя чоловіка і жінки. Злагожені дії батьків є важливою передумовою успішного формування позитивних уявлень про сім'ю [2, 4].

Отже, суспільство і батьківська сім'я ззовні задають певний патерн батьківства і визначають межі варіативності його патерну. Однак кожна людина інтерналізує цю зовнішню модель, передаючи зовнішній досвід через власні переконання, думки та індивідуальні особливості. Зрештою, відбувається узгодження та поєднання інтеріоризованих моделей батьківства подружньої пари чоловіка та дружини, які створюють власну сім'ю.

Література:

1. Говорун Т. В., Гендерна психологія: навч. посіб./ Т. В. Говорун, О. М. Кікінеджи – К.: Вид. центр “Академія”, 2004. – 308с.
2. Сидоренко А. В. Структурні компоненти психологічної готовності молоді до сімейних стосунків / А. В. Сидоренко // Теоретичні і прикладні проблеми психології. – 2012. – № 3(21). – С. 29–32.
3. Чхаїдзе А. О. Взаємозв'язок особистісної зрілості з мотивацією створення шлюбу / А. О. Чхаїдзе // Теоретичні і прикладні проблеми психології. – 2013. – № 3(32). – С. 298–302.
4. Rostowska T. Małżeństwo a funkcjonowanie rodziny / T. Rostowska, M. Spryszyńska // Roczniki Pedagogiczne. – 2014. - № 3. – P. 29-51.

Під керівництвом: доц. каф. Практичної психології, Г. М. Казарової